

ARMIN KRŽALIĆ*, MUHAMED BUDIMLIĆ**, ELMEDIN MURATBEGOVIĆ***,
SANDRA KOBAJICA MIŠANOVIĆ****

Percepcija i stavovi građana Kantona Sarajevo o sigurnosti

Sažetak

Cilj je ovog rada ispitati percepciju i stavove građana Kantona Sarajevo o sigurnosti, s posebnim osvrtom na čimbenike koji oblikuju subjektivni osjećaj (ne)sigurnosti. Metodološki pristup istraživanju je kombiniran, pri čemu je primarni fokus na kvantitativnoj analizi utemeljenoj na reprezentativnom uzorku anketiranih građana Kantona Sarajevo, uz ograničene kvalitativne uvide radi kontekstualizacije nalaza. Rezultati istraživanja upućuju na izraženu polarizaciju percepcije sigurnosti među građanima, pri čemu znatan broj ispitanika navodi osjećaj nesigurnosti unatoč stabilnim ili smanjenim statističkim pokazateljima kriminaliteta. Utvrđene su znatne razlike u percepciji sigurnosti među općinama, što potvrđuje snažan utjecaj lokalnog urbanog i socijalnog konteksta. Nadalje, potvrđena je snažna poveznica između smanjene razine povjerenja u institucije sigurnosti, posebno policiju, i višeg stupnja percipirane nesigurnosti. Istraživanje također upućuje na veliku ulogu medijskih narativa i neposrednih svakodnevnih iskustava građana u oblikovanju osjećaja sigurnosti. Praktične implikacije nalaza skreću pozornost na potrebu za razvojem integriranih i lokalno prilagođenih sigurnosnih politika koje, osim suzbijanja kriminaliteta, uključuju jačanje povjerenja u institucije, poboljšanje kvalitete urbanog okruženja i sustavno praćenje percepcije sigurnosti. Dobiveni rezultati u skladu su s nalazima regionalnih i europskih istraživanja o subjektivnoj sigurnosti i fear of crime, što upućuje na slabiju povezanost između objektivnih pokazatelja kriminaliteta i percepcije

* dr. sc. Armin Kržalić, izvanredni profesor na Katedri za sigurnosne studije, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije – Univerzitet u Sarajevu, BiH.

** dr. sc. Muhamed Budimlić, redoviti profesor na Katedri za kriminologiju, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije – Univerzitet u Sarajevu, BiH.

*** dr. sc. Elmedin Muratbegović, redoviti profesor na Katedri za kriminologiju, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije – Univerzitet u Sarajevu, BiH.

**** dr. sc. Sandra Kobajica Mišanović, docentica na Katedri za kriminologiju, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije – Univerzitet u Sarajevu, BiH.

sigurnosti građana, čime se ovom istraživanju daje šira znanstvena i komparativna važnost.

Ključne riječi: *percepcija sigurnosti, subjektivna sigurnost, stavovi građana, Kanton Sarajevo, javna sigurnost.*

1. UVOD

Sigurnost građana jedno je od ključnih istraživačkih i političkih pitanja suvremenih društava, posebno u urbanim sredinama obilježenim ubrzanim društvenim promjenama, socijalnom fragmentacijom i rastućom percepcijom rizika. U suvremenoj sigurnosnoj paradigmi sigurnost se sve manje promatra isključivo kroz prizmu objektivnih pokazatelja kriminaliteta, a sve više kao društveni konstrukt koji uključuje subjektivne procjene, osjećaje i iskustva građana. Analiza percepcije sigurnosti postaje neizostavan segment suvremenih sigurnosnih studija upravo zato što pruža uvid u jaz koji često postoji između stvarne i doživljene sigurnosti.

Znanstveni doprinos ovog istraživanja posebno dolazi do izražaja u aktualnom društveno-političkom i sigurnosnom kontekstu Bosne i Hercegovine, koji karakteriziraju produljeni tranzicijski procesi, ograničeno povjerenje u institucije, intenzivna medijska produkcija sigurnosnih narativa te izražena osjetljivost građana na pitanja osobne i kolektivne sigurnosti. Iako službene statistike posljednjih godina upućuju na stabilizaciju ili čak smanjenje određenih oblika kriminaliteta, javni diskurs i svakodnevna iskustva građana često sugeriraju suprotno. To proturječe upućuje na potrebu za empirijskim istraživanjem kojim bi se sigurnost sagledala iz perspektive građana, a ne isključivo na temelju administrativnih i statističkih izvješća.

Kanton Sarajevo glavni je administrativni, politički i kulturni centar Bosne i Hercegovine pa je zato posebno relevantan istraživački okvir. Specifična urbana struktura, visoka gustoća naseljenosti, izražene socioekonomske razlike među općinama, kao i postojanje različitih sigurnosnih izazova – uključujući imovinske delikte, nasilje među mladima, prometnu nesigurnost, zloupotrebu opojnih droga i šire sigurnosne rizike povezane s migracijama i političkom nestabilnošću – čine taj prostor pogodnim za analizu odnosa između objektivne i subjektivne sigurnosti. Istodobno, varijabilna razina povjerenja u sigurnosne i pravosudne institucije dodatno utječe na način procjene individualne sigurnosti građana.

Teorijski okvir istraživanja zasniva se na konceptima sigurnosti, percepcije sigurnosti i subjektivne sigurnosti. Sigurnost se promatra kao stanje odsutnosti prijetnji za život, imovinu i osnovne društvene vrijednosti, dok se percepcija sigurnosti odnosi na subjektivan osjećaj građana o razini njihove zaštićenosti u svakodnevnom okruženju, neovisno o stvarnim, mjerljivim pokazateljima kriminaliteta. U tom se smislu subjektivna sigurnost oblikuje na temelju osobnih iskustava, društvene interakcije, medijskog narativa i procjene institucionalne učinkovitosti.

Cilj je ovog istraživanja ispitati percepciju i stavove građana Kantona Sarajevo o sigurnosti, s posebnim fokusom na identifikaciju čimbenika koji utječu na subjektivan osjećaj (ne)sigurnosti. Predmet istraživanja upravo su subjektivne procjene građana, njihova zabrinutost, iskustva i stavovi u vezi s osobnom i kolektivnom sigurnošću te odnos prema lokalnim sigurnosnim akterima.

U skladu s navedenim ciljem, formulirana su sljedeća istraživačka pitanja:

- Koliko se građani Kantona Sarajevo osjećaju sigurno u svojim zajednicama?

- Postoje li razlike u percepciji sigurnosti ovisno o sociodemografskim karakteristikama i općini stanovanja?
- Koji su čimbenici presudni za stvaranje osjećaja (ne)sigurnosti građana?

Na temelju teorijskih postavki, dosadašnjih empirijskih istraživanja i preliminarnih zapažanja o sigurnosnom kontekstu Kantona Sarajevo formulirane su hipoteze koje polaze od pretpostavke da subjektivna sigurnost nije linearno uvjetovana objektivnim pokazateljima kriminaliteta. Hipoteza H1 temelji se na uočenom raskoraku između statističkih podataka o smanjenoj stopi kriminaliteta i izraženog osjećaja nesigurnosti među građanima. Hipoteza H2 proizlazi iz pretpostavke da lokalni kontekst, urbanističke karakteristike i specifični društveni uvjeti pojedinih općina znatno oblikuju percepciju sigurnosti. Hipoteza H3 polazi od teorijskih i empirijskih nalaza koji upućuju na snažnu povezanost povjerenja u institucije i osjećaja sigurnosti. Hipoteza H4 reflektira ulogu medija kao ključnog aktera u oblikovanju društvenih percepcija sigurnosti, dok hipoteza H5 proizlazi iz pretpostavke da neposredna, svakodnevna iskustva građana snažnije utječu na osjećaj sigurnosti od apstraktnih statističkih pokazatelja.

Metodološki pristup istraživanju je kombiniran, pri čemu je primarni fokus na kvantitativnoj analizi utemeljenoj na reprezentativnom uzorku anketiranih građana Kantona Sarajevo. Kvantitativni podaci dopunjeni su kvalitativnim metodama, uključujući fokus grupe i polustrukturirane intervjue s predstavnicima ministarstva unutarnjih poslova radi dubljeg razumijevanja institucionalne perspektive i postojećih sigurnosnih politika. Takav pristup omogućuje dublji uvid u stanje lokalne sigurnosti, s fokusom na građanina kao središnjeg subjekta sigurnosne politike, čime se pridonosi izgradnji sigurnijeg i otpornijeg društva.

2. PREGLED LITERATURE

Suvremeni koncepti sigurnosti sve više napuštaju tradicionalne uske okvire orijentirane isključivo na državu i oružane prijetnje te se okreću ljudskoj sigurnosti kao dominantnom teorijskom pristupu. Ljudska sigurnost (Haq, 1995; UNDP, 1994) podrazumijeva fokus na sigurnost pojedinca, uključujući zaštitu od fizičkog nasilja, ali i od ekonomskih, socijalnih i političkih prijetnji. Promatrajući s aspekta lokalne zajednice, to bi bilo pitanje svakodnevne sigurnosti, tj. osjećaj osobne sigurnosti u javnim prostorima, povjerenje u institucije te spremnost zajednice da odgovori na određene izazove.

U urbanom kontekstu, posebno u postkonfliktnim društvima poput Bosne i Hercegovine, sigurnost se sve češće analizira na temelju odnosa njezine objektivne i subjektivne dimenzije, odnosno usporedbom mjerljivih pokazatelja i percepcije građana. Objektivna sigurnost odnosi se na empirijski mjerljive i provjerljive indikatore, kao što su: policijske statistike kriminaliteta, stopa nasilnih kaznenih djela, stopa viktimizacije i drugih formalnih indikatora (npr. broj evidentiranih kaznenih djela). Ta se dimenzija dodatno provjerava putem viktimizacijskih studija koje omogućuju registraciju neprijavljenih oblika kriminaliteta, kao i preciznije sagledavanje realne stope viktimizacije (Eurostat, 2024; UNODC, 2023). Kržalić (2025) upozorava da promatranje sigurnosti isključivo kao objektivne kategorije može dovesti do podcjenjivanja rizika i pasiviziranja društvenog odgovora na suvremene sigurnosne izazove (p. 45).

Nasuprot tomu, subjektivna sigurnost odnosi se na individualan osjećaj (ne)sigurnosti građana, odnosno na percepciju rizika, straha od kriminaliteta i povjerenja u institucije koje

su odgovorne za zaštitu javne sigurnosti. Subjektivna percepcija u literaturi se smatra jednako važnom kao i objektivni pokazatelji kriminaliteta jer izravno utječe na kvalitetu života, ponašanje građana u javnom prostoru i povjerenje u institucije (Frčko *et al.*, 2020). Jansson (2019) ističe da subjektivna sigurnost može znatno oblikovati svakodnevne obrasce kretanja i korištenja urbanog prostora. U istraživanjima se najčešće mjeri anketom i kvalitativnim metodama, pri čemu se koriste indikatori kao što su: osjećaj sigurnosti tijekom kretanja u javnom prostoru (posebno noću), očekivanja da bi osoba mogla postati žrtva kriminala te povjerenje u policiju i druge institucije (Innes & Roberts, 2008; Pain, 2000).

U literaturi se naglašava da te dvije dimenzije sigurnosti često nisu u izravnoj korelaciji: smanjenje kriminaliteta ne mora automatski dovesti do povećanja subjektivnog osjećaja sigurnosti, kao što ni porast straha ne mora nužno pratiti realne trendove kriminaliteta. Na subjektivnu sigurnost znatno utječu čimbenici poput osobnog iskustva viktimizacije, društvene i medijske konstrukcije prijetnje, povjerenja u institucije, kao i fizičke karakteristike okruženja (rasvjeta, promet, zapuštenost prostora i prisutnost „nepoželjnih“ skupina). To proturječe potvrđuju i nalazi istraživanja u Kantonu Sarajevo: iako službena policijska izvješća u posljednjih deset godina upućuju na pad broja prijavljenih kaznenih djela (Kržalić, Ar., & Kržalić, Ai., 2024), subjektivan osjećaj sigurnosti građana često ne prati taj trend. Navedeno dodatno upućuje na važnost sagledavanja sigurnosti kao društvenog i perceptivnog fenomena, a ne isključivo kao statističke kategorije.

Istraživanja koja se bave lokalnom sigurnošću i odnosom objektivne i subjektivne sigurnosti građana u Bosni i Hercegovini i dalje su relativno ograničena i fragmentirana. Iako postoje vrijedni doprinosi u području povjerenja u institucije i općih sigurnosnih stavova (Kržalić, 2016, 2017; Džihić & Mujanović, 2019), nedostaje veći broj empirijski utemeljenih istraživanja u kojima se sustavno kombiniraju službene statistike i podaci o kriminalitetu s neposrednim uvidima građana o svakodnevnoj sigurnosti. Ta je praznina posebno izražena u urbanim sredinama, gdje osjećaj sigurnosti građana može biti snažno oblikovan čimbenicima kao što su rasvjeta, infrastruktura, prisutnost policije, uređenost javnih prostora i medijski diskurs. Stoga se ovim istraživanjem nastoji pridonijeti popunjavanju navedene istraživačke praznine na temelju analize Kantona Sarajevo, povezujući dostupne objektivne pokazatelje (policijska izvješća) s analizom subjektivne percepcije sigurnosti građana, čime se sigurnost ne tretira samo kao statistička kategorija, nego kao društveni i perceptivni fenomen.

Komparativna istraživanja percepcije subjektivne sigurnosti u regiji potvrđuju slične nalaze. Ćurčić i Nikolić (2022) pokazali su da se građani u urbanim sredinama Republike Srbije osjećaju nesigurnije unatoč padu kriminaliteta, što upućuje na važnost percepcijskih čimbenika. U Republici Hrvatskoj istraživanja koja su proveli Marović, Faber i Karlović (2003), Janković (2018), Jelaš, Karas i Karlović (2022) naglašavaju ulogu lokalnih zajednica i programa „sigurnog susjedstva“ u poboljšanju osjećaja sigurnosti.

Praksa policije u zajednici (*community policing*) u državama Europske unije prepoznata je kao ključna za izgradnju povjerenja i smanjenje straha od kriminala (Skogan, 2006; Bayley, 2005). Uspješni primjeri iz Nizozemske, Velike Britanije i Švedske pokazuju da se sigurnost može učinkovito poboljšati uključivanjem građana u identifikaciju problema i donošenje lokalnih sigurnosnih politika. U strategijama Europske unije (npr. *Urban Agenda for the EU-Partnership on Security in Public Spaces*) ističe se da sigurnost u gradovima nije samo pitanje represije, nego i socijalne kohezije, urbanog planiranja i participativnog odlučivanja.

Uloga lokalnih institucija, uključujući općinske službe, policiju, službe civilne zaštite, ali i obrazovne i zdravstvene ustanove, presudna je u kreiranju lokalnih sigurnosnih politika. U literaturi se naglašava potreba za međusektorskom suradnjom i integriranim pristupima koji povezuju formalne institucije s nevladinim sektorom i građanima (Crawford, 2009), s tim da je pozicija građana dvojaka – oni su istodobno i subjekti i objekti sigurnosti. Kao subjekti, građani imaju pravo sudjelovati u planiranju i evaluaciji sigurnosnih politika, a kao objekti, oni su ciljevi zaštite i nositelji percepcije rizika. Njihovi stavovi i osjećaj nesigurnosti trebaju biti polazna točka razvoja efektivnih mjera sigurnosti.

Pregled literature jasno pokazuje da sigurnost na lokalnoj razini ne može biti svedena samo na broj incidenata ili policijskih intervencija. Ona mora uključiti i percepciju građana kao legitimnu komponentu sigurnosne slike, što je osnova za razumijevanje rezultata provedenog istraživanja u Kantonu Sarajevo.

3. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

U istraživanju je korišten kombinirani metodološki pristup u sklopu kojeg su integrirani kvantitativni i kvalitativni pristupi radi sveobuhvatnog sagledavanja percepcije sigurnosti među građanima Kantona Sarajevo. Kvantitativni dio istraživanja omogućio je identifikaciju općih obrazaca percepcije sigurnosti i njihove povezanosti sa sociodemografskim karakteristikama ispitanika, dok je kvalitativni dio pružio dublje razumijevanje uzroka i kontekstualnih čimbenika koji utječu na osjećaj sigurnosti u lokalnim zajednicama.

U istraživanju su korišteni primarni i sekundarni izvori podataka. Primarni podaci prikupljeni su putem ankete i fokus grupa, što je omogućilo metodološku triangulaciju i veću pouzdanost nalaza. Anketom je obuhvaćen reprezentativan uzorak od 400 punoljetnih građana iz svih devet općina Kantona Sarajevo, uz stratifikaciju prema spolu, dobi i mjestu stanovanja (središnja, prigradska i rubna naselja), čime su osigurani reprezentativnost i uključivanje različitih urbanih i socio-prostornih kategorija stanovništva. Uzorak od 400 ispitanika smatra se metodološki opravdanim jer omogućuje donošenje zaključaka o populaciji s prihvatljivim stupnjem pogreške. Uobičajeno je da se za društvena istraživanja uzorak te veličine smatra dovoljnim za generalizaciju nalaza, pri čemu se pretpostavlja da je razina pouzdanosti 95% s približnom marginom pogreške od $\pm 5\%$, što istraživanju daje odgovarajuću statističku validnost. Statističke analize provedene su u programskom paketu SPSS v.22. Statistička značajnost postavljena je na razini $p < 0,05$.

Instrument istraživanja sastojao se od zatvorenih pitanja koja su obuhvatila: subjektivni osjećaj sigurnosti, doživljaj rizika viktimizacije, povjerenje u institucije (posebno policiju) te identifikaciju ključnih čimbenika nesigurnosti u lokalnom okruženju. Korišten je kombinirani tip upitnika, koji je djelomično bio oslonjen na postojeće konceptualne indikatore koji se koriste u istraživanjima percepcije sigurnosti i straha od kriminaliteta prilagođen specifičnostima lokalnog konteksta Kantona Sarajevo. Prije glavnog istraživanja provedeno je pilot-testiranje na manjem broju ispitanika kako bi se provjerili razumljivost pitanja, logički slijed i vrijeme potrebno za popunjavanje. Na temelju dobivenih zaključaka korigirane su formulacije pojedinih pitanja.

Kvalitativni dio istraživanja realiziran je u dvije fokus grupe s građanima različite životne dobi i socioekonomskih profila radi dobivanja dubljeg uvida u subjektivne doživljaje sigurnosti

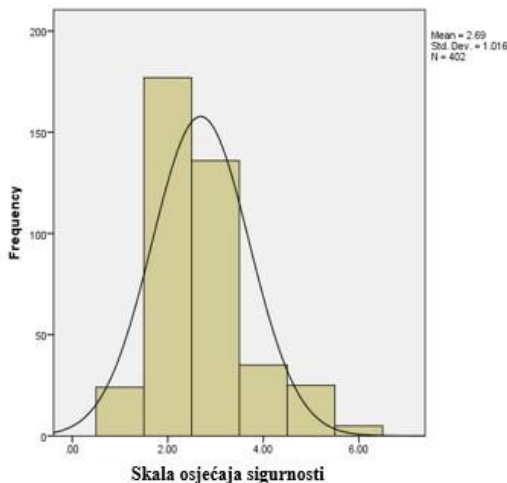
i interpretaciju kvantitativnih nalaza. Fokus grupe vođene su prema definiranom protokolu, a omogućile su identifikaciju specifičnih iskustava građana, lokalnih narativa o sigurnosti, kao i čimbenika koji se u anketi ne mogu u potpunosti registrirati (npr. emocionalne reakcije, osobna iskustva, medijski utjecaj, simbolička dimenzija nesigurnosti). Kombiniranjem ankete i fokus grupa osigurano je da kvantitativni rezultati dobiju dodatnu interpretativnu dubinu, dok kvalitativni nalazi služe kao dopuna i provjera obrazaca utvrđenih statističkom analizom.

Podaci su prikupljeni od studenoga 2024. do siječnja 2025. metodom licem u lice (*face-to-face*) uz angažman obučениh anketara. Prikupljanje podataka bilo je organizirano u jasno naznačenim terminima i lokacijama, u skladu s definiranim stratifikacijskim kriterijima, čime je osigurana prostorna i demografska reprezentativnost uzorka te povećana pouzdanost istraživačkog postupka.

4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

Rezultati istraživanja upućuju na gotovo ravnomjernu podjelu u osjećaju sigurnosti među građanima Kantona Sarajevo. Na pitanje o osobnom osjećaju sigurnosti 50,0% ispitanika izjavilo je da se osjeća sigurno, dok je 48,8% njih navelo da se ne osjeća sigurno.

Prosječna vrijednost osjećaja sigurnosti iznosi 2,69 na skali od 1 do 6, što upućuje na srednju razinu percipirane sigurnosti među ispitanicima. Distribucija odgovora pokazuje da percepcija sigurnosti među građanima nije jednosmjerna, nego je izražena polarizacija u stavovima, pri čemu znatan dio ispitanika izražava i sigurnost i nesigurnost u svakodnevnom okruženju.

Skala 1 – 6 s tumačenjem izračuna prosječne vrijednosti percepcije sigurnosti

Prosječna vrijednost	Tumačenje
1,0 – 1,9	osjećaj sigurnosti vrlo je visok, građani se uglavnom osjećaju vrlo sigurno
2,0 – 2,4	građani se osjećaju sigurno
2,5 – 3,0	građani su podijeljeni, prisutna blaga zabrinutost
3,1 – 3,9	dominira osjećaj nesigurnosti
4,0 – 5,0	okruženje se doživljava kao vrlo nesigurno ili opasno
6	nije se izjasnilo

Grafikon 1: Histogram prosječne ocjene razine sigurnosti u Kantonu Sarajevo

4.1. Kontekstualni čimbenici nesigurnosti (nalazi fokus grupa)

Nalazi fokus grupa upućuju na podijeljena mišljenja građana o razini sigurnosti u lokalnim zajednicama. Dok dio sudionika navodi pozitivne promjene (npr. bolja javna rasvjeta i manji broj incidenata), drugi dio ističe osjećaj straha, neprisutnost policije te lošu komunalnu i prometnu infrastrukturu. Sudionici su također naglašavali da se osjećaj sigurnosti razlikuje s obzirom na mjesto stanovanja, pri čemu se građani u obiteljskim kućama i urbanim naseljima češće osjećaju sigurnije u odnosu na one koji žive u zgradama i rubnim dijelovima općina.

U fokus grupama istaknuti su i specifični oblici svakodnevne nesigurnosti u javnom prostoru, uključujući prometne rizike:

Ne osjećam se sigurno, ne samo zbog kriminaliteta, nego i u prometu prilikom prelaska pješačkih prijelaza zbog brze vožnje. Bojim se kada se nalazim u javnom prostoru, npr. sakrivan stvari poput torbe i nakita (sudionica fokus grupe, Općina Centar, veljača 2025.).

Osim toga, sudionici su naglašavali važnost kaznene politike i percepciju nedovoljno strogih sankcija:

Kaznene mjere nisu odgovarajuće, to stvara nesigurnost. Smatram da je potrebno uvesti doživotnu kaznu zatvora za ubojstvo (sudionica fokus grupe, Općina Centar, veljača 2025.).

Također je istaknuto da se osjećaj sigurnosti razlikuje prema spolu:

Osjećaj sigurnosti varira u odnosu na spol (sudionik fokus grupe, Općina Centar, veljača 2025.).

4.2. Demografske razlike

Rezultati jednofaktorske analize varijance (ANOVA) pokazuju da ne postoji statistički značajna razlika između različitih dobnih skupina u odnosu na osjećaj sigurnosti u Kantonu Sarajevo. Za sve dobne kategorije dobivene F vrijednosti bile su iznimne niske ($F < 0,30$), dok su p-vrijednosti bile visoke ($p > 0,78$). Rezultati upućuju na to da percepcija sigurnosti više ovisi o kontekstu i iskustvu nego o spolu ili životnoj dobi.

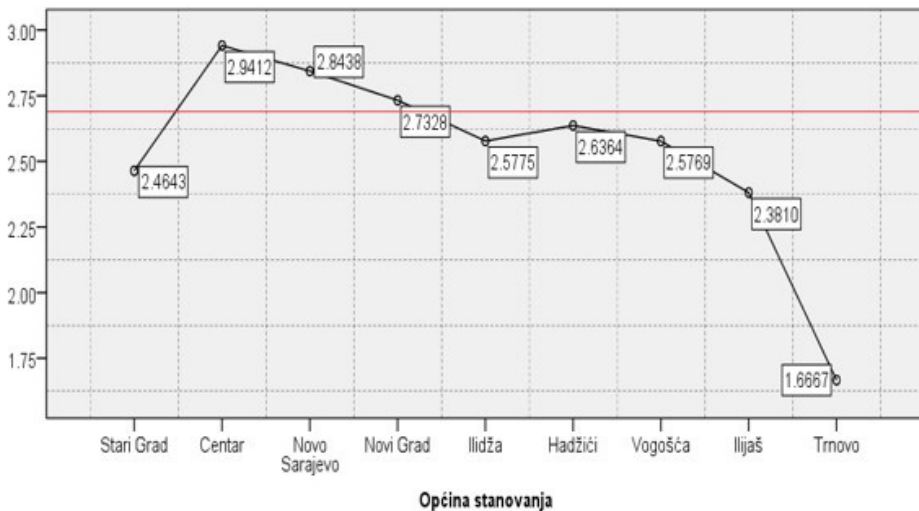
4.3. Razlike po općinama

Uočene su opisne razlike u osjećaju sigurnosti među općinama Kantona Sarajevo, iako rezultati jednofaktorske analize varijance (ANOVA) nisu pokazali statistički značajne razlike ($F(8, 391) = 1,57; p = 0,13$). Najveći udio ispitanika koji se osjećaju (vrlo) sigurno zabilježen je u općinama Vogošća (73,6%), Ilijaš (66,7%), Stari Grad (60,7%) i Ilidža (56,3%). S druge strane, u općinama Centar (68,7% nesigurno), Novo Sarajevo, Novi Grad i Hadžići dominira osjećaj nesigurnosti.

Općina	Vrlo sigurno	Sigurno	Nesigurno	Vrlo nesigurno	Opasno
Stari Grad	14,3	46,4	28,6	3,6	3,6
Centar	0,0	31,4	54,9	2,0	11,8
Novo Sarajevo	1,6	45,3	26,6	20,3	6,2
Novi Grad	7,8	37,1	39,7	6,9	6,9
Ilidža	7,0	49,3	29,6	7,0	7,0
Hadžići	4,5	40,9	40,9	13,6	-
Vogošća	7,7	65,4	3,8	15,4	-
Ilijaš	4,8	61,9	28,6	-	4,8
Trnovo	33,00	64,00	2,0	1,0	-

Tablica 1: Koliko se sigurno osjećate u Kantonu Sarajevo? Postotak po općinama

Iako deskriptivni pokazatelji upućuju na razlike među općinama, jednofaktorska analiza varijance (ANOVA) nije potvrdila statistički značajne razlike u osjećaju sigurnosti među općinama ($F(8, 391) = 1,57; p = 0,13$).

Grafikon 2: Osjećaj sigurnosti po općinama Kantona Sarajevo

4.4. Percepcija sigurnosti i lokalna policijska prisutnost

Rezultati rasprava fokus grupa pokazuju da sudionici kao poželjan model policijskog djelovanja ističu pristup sigurnosti u zajednici, gdje se naglasak stavlja na rješavanje svakodnevnih problema (manji prekršaji, javni red i mir), redovitu vidljivost policije i neposredniju komunikaciju s građanima.

Rezultati istraživanja dodatno potvrđuju da je više od polovine ispitanika nezadovoljno radom policije u svom naselju, pri čemu se najčešće navode: nedovoljna prisutnost policije, spora reakcija na incidente i loša komunikacija s građanima. Iako su pojedini segmenti policijskog rada – poput kriminalističke i prometne policije – ocijenjeni pozitivno, znatan dio ispitanika iskazuje negativne stavove prema administrativnoj učinkovitosti i općoj dostupnosti policije u lokalnoj zajednici, što se reflektira i na razinu povjerenja u institucije i subjektivni osjećaj sigurnosti.

4.5. Percepcija sigurnosti u općini Ilidža – između medijskog narativa i svakodnevnog iskustva

U javnom diskursu općina Ilidža često se spominje kao potencijalno rizična zona, što se naročito povezuje s blizinom migrantskog prihvatnog centra i specifičnom turističkom strukturom. Međutim, rezultati ankete pokazuju drugačiji obrazac percepcije lokalnog stanovništva. Na pitanje o osjećaju sigurnosti u Kantonu Sarajevo, 56,3% ispitanika općine Ilidža izjavilo je da se osjeća sigurno ili vrlo sigurno, dok je preostali dio naveo odgovore u kategorijama nesigurnosti.

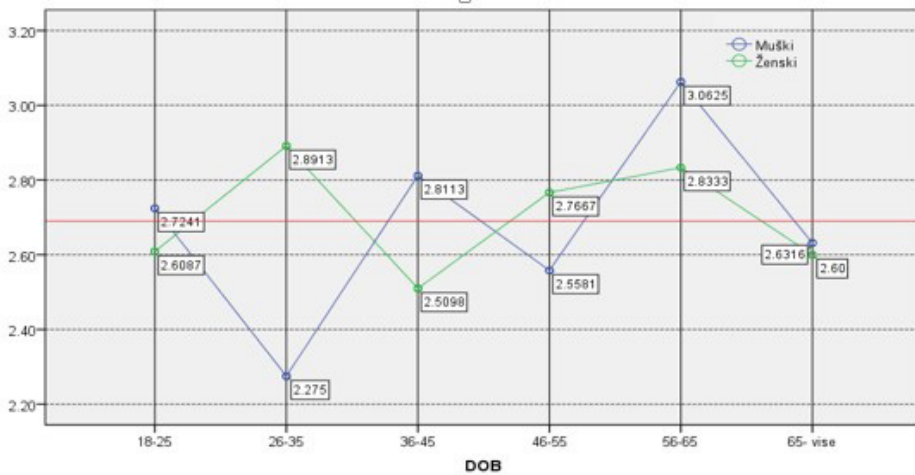
Navedeno upućuje na izraženu razliku između dominantnog narativa i percepcije građana u lokalnoj zajednici, pri čemu ispitanici iz Ilidže u većem postotku izražavaju osjećaj sigurnosti u odnosu na neke druge općine Kantona Sarajevo.

4.6. Percepcija sigurnosti kroz prizmu spola i dobi

Analiza percepcije sigurnosti prema spolu pokazuje da razlika u prosječnim ocjenama između muškaraca i žena nije statistički značajna ($t = 2,14$; $p = 0,14$). Ipak, žene u prosjeku iskazuju nešto viši stupanj subjektivne nesigurnosti u odnosu na muškarce.

Daljnja analiza obaju spolova prema dobnim skupinama pokazuje određenu varijabilnost obrazaca percepcije sigurnosti. Najviši stupanj izražene nesigurnosti među ženama zabilježen je u dobi 26 – 35 godina, dok muškarci u istoj dobnj skupini iskazuju najviši stupanj sigurnosti. Povećanje nesigurnosti među muškarcima bilježi se u dobnj skupini 56 – 65 godina. Zanimljivo je da se kod oba spola bilježi blago povećanje osjećaja sigurnosti u dobnj skupini starijoj od 65 godina.

Općenito gledajući, spol i dob ne predstavljaju statistički značajne determinante subjektivne sigurnosti, ali deskriptivni nalazi upućuju na određene obrasce koji se mogu dodatno analizirati na temelju drugih čimbenika (npr. lokacija stanovanja, iskustva i društveni kontekst).

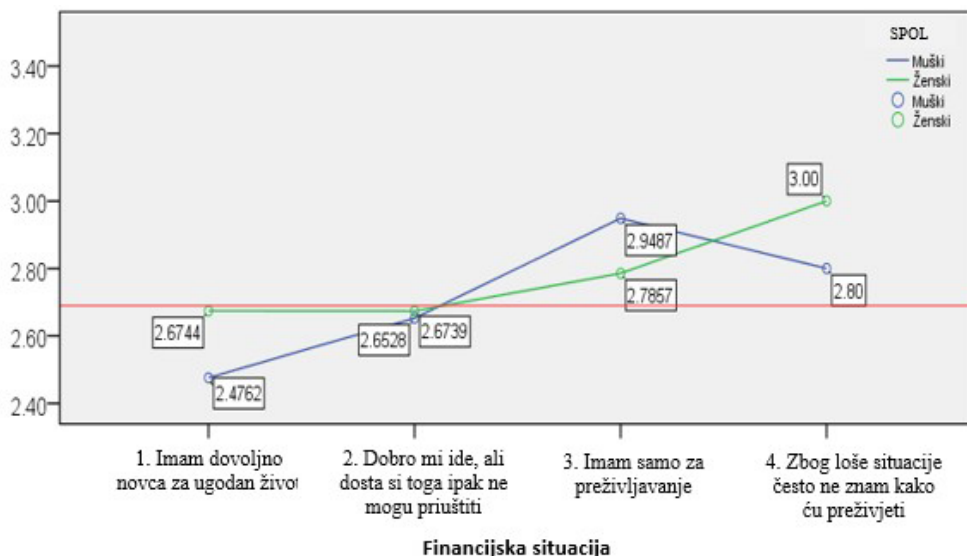
Grafikon 3: Osjećaj sigurnosti prema dobi i spolu ispitanika

4.7. Povezanost financijskog stanja i osjećaja sigurnosti

Rezultati istraživanja pokazuju jasnu povezanost između subjektivne procjene financijskog stanja i osjećaja sigurnosti građana Kantona Sarajevo. Ispitanici koji su naveli da imaju dovoljno sredstava za ugodan život iskazuju najvišu razinu subjektivne sigurnosti, uz niži stupanj zabrinutosti i veći osjećaj kontrole nad životnim okolnostima.

Ispitanici koji procjenjuju da „dobro žive, ali si ne mogu priuštiti sve što žele“ iskazuju umjereno nižu razinu sigurnosti, što upućuje na prisutnost latentne nesigurnosti i osjećaj ograničenja u svakodnevnom životu.

Najizraženiji osjećaj nesigurnosti evidentiran je među ispitanicima koji navode da „samo preživljavaju“, pri čemu se ističe viši stupanj nesigurnosti među muškarcima u toj kategoriji. Najniža razina subjektivne sigurnosti zabilježena je među ženama koje su svoju financijsku situaciju ocijenile kao iznimno tešku, gdje prosječna ocjena sigurnosti dostiže oko 3 na skali od 1 do 5, što upućuje na visok stupanj zabrinutosti i doživljaja ranjivosti.

Grafikon 4: Veza između ekonomske situacije i percepcije sigurnosti

Općenito gledajući, rezultati sugeriraju da je subjektivni osjećaj sigurnosti povezan ne samo s objektivnim indikatorima kriminaliteta, nego i sa širim socioekonomskim čimbenicima, posebno financijskom stabilnošću i predviđivošću svakodnevnog života.

4.8. Odnos obrazovanja i osjećaja sigurnosti

Rezultati istraživanja upućuju na neuobičajen obrazac kada je riječ o povezanosti razine obrazovanja i subjektivnog osjećaja sigurnosti. Prosječne vrijednosti osjećaja sigurnosti variraju među obrazovnim skupinama, od najniže kod osoba sa srednjom školom ($M = 2,60$) do najviše kod osoba s doktoratom ($M = 3,20$). Međutim, rezultati ANOVA jednofaktorske analize varijance pokazuju da te razlike nisu statistički značajne ($F = 0,99; p = 0,418$). Nalazi upućuju na to da razina obrazovanja, iako može djelomično utjecati na percepciju sigurnosti, nije presudan čimbenik u ovom istraživačkom uzorku. Iako osobe s višim obrazovanjem (posebno s doktoratom) iskazuju viši stupanj izražene nesigurnosti, razlika u prosjeku nije dovoljna da bi se potvrdila kao značajna.

Razina obrazovanja	Prosječna vrijednost	Standarda devijacija	Osjećaj sigurnosti
Magistarski studij	2,60	1,19	veći osjećaj sigurnosti
Srednja škola	2,60	0,98	veći osjećaj sigurnosti
Fakultet	2,75	0,89	umjeren osjećaj sigurnosti
Viša škola	2,76	1,04	umjeren osjećaj sigurnosti
Osnovna škola	2,92	1,06	nešto niži osjećaj sigurnosti
Doktorski studij	3,20	1,09	najniži osjećaj sigurnosti

Tablica 2: Odnos razine obrazovanja i osjećaja sigurnosti u Kantonu Sarajevo

Za razliku od očekivanja i prethodnih istraživanja koja sugeriraju da obrazovaniji građani imaju viši stupanj povjerenja u institucije i osjećaj kontrole, u ovom slučaju rezultati sugeriraju da razina obrazovanja nije odlučujuća za osjećaj sigurnosti. To dodatno potvrđuje složenost i višefaktorsku prirodu sigurnosne percepcije.

4.9. Razlozi nesigurnosti

Rezultati istraživanja upućuju na to da se osjećaj nesigurnosti građana Kantona Sarajevo primarno povezuje s iskustvima i percepcijama funkcioniranja sigurnosnog sustava, a ne isključivo s objektivnim indikatorima kriminaliteta. Kao najčešće navedeni razlozi nesigurnosti izdvajaju se:

- **osobno neugodno iskustvo ili viktimizacija (28,5%):** bivše žrtve nasilja, krađe ili drugih zločina osjećaju trajnu ranjivost i oprez
- **neprimjereni kontakti s policijom (24,4%):** loša komunikacija i neučinkovitost institucija umanjuju povjerenje i stvaraju osjećaj bespomoćnosti
- **iskustva poznanika ili prijatelja (18,7%):** informacije o žrtvama u bližem okruženju pojačavaju strah jer nas nasilje čini bližim i realnijim
- **medijska slika zločina (11,4%):** senzacionalističko izvješćivanje može povećati osjećaj ugroženosti iako službeni podaci ne potvrđuju takvu razinu opasnosti
- **slaba socijalna povezanost (9,8%):** nedostatak kontakata i podrške u zajednici vodi osjećajima izolacije i nesigurnosti
- **laka dostupnost oružja (2,5%):** prisutnost vatrenog oružja u zajednici pojačava strah od eskalacije sukoba.

Struktura odgovora pokazuje da osjećaj nesigurnosti proizlazi iz kombinacije osobnih iskustava, institucionalnih čimbenika i utjecaja šireg socijalnog i medijskog okruženja.

5. RASPRAVA

5.1. Jaz između subjektivne i objektivne sigurnosti u Kantonu Sarajevo

Rezultati istraživanja upućuju na gotovo ravnomjernu podjelu u subjektivnom osjećaju sigurnosti među građanima Kantona Sarajevo: polovina ispitanika (50,0%) izjavljuje da se osjeća sigurno, dok gotovo jednako velik udio njih (48,8%) navodi da se ne osjeća sigurno. Prosječna ocjena sigurnosti ($M = 2,69$ na skali 1 – 6) potvrđuje umjerenu i polariziranu razinu percipirane sigurnosti. Takav nalaz upućuje na to da sigurnost u urbanom prostoru Kantona nije doživljena kao stabilno i opće stanje, nego kao fenomen koji je snažno uvjetovan lokalnim i situacijskim okolnostima, posebice večernjim satima i pojedinim naseljima. Potvrđuje to teorijska pretpostavka da subjektivna sigurnost nije uvijek izravno povezana s objektivnim trendovima kriminaliteta, nego se gradi svakodnevnim iskustvima, povjerenjem u institucije, karakteristikama prostora i medijskim narativima. U tom se smislu polarizacija u rezultatima može interpretirati i kao indikator društvene fragmentacije u percepciji sigurnosti: dok dio građana razvija osjećaj kontrole i povjerenja u vlastito okruženje, drugi dio njih doživljava

urbani prostor kao potencijalno rizičan i nepredvidiv. Važno je naglasiti da takva podjela ne mora pratiti službene pokazatelje kriminaliteta. Naime, policijska izvješća upućuju na trend smanjenja prijavljenih kaznenih djela u posljednjih deset godina (Kržalić, Ar., & Kržalić, Ai., 2024), ali percepcija građana evidentno ne reflektira taj objektivni pad. Jaz između objektivne i subjektivne sigurnosti upućuje na to da se javne politike nedovoljno fokusiraju na čimbenike koji oblikuju osjećaj sigurnosti (urbanistički uvjeti, javna rasvjeta, sigurnost prometa, prisutnost policije u zajednici, učinkovita komunikacija institucija s građanima), što može održavati visoku razinu straha i nesigurnosti i u uvjetima smanjenog kriminaliteta.

Komparativno promatrano, rezultati Kantona Sarajevo odstupaju od pojedinih regionalnih i europskih primjera, gdje znatno veći udio građana izražava višu razinu percipirane sigurnosti pri samostalnom kretanju noću – npr. Kopenhagen (87%), Ljubljana (85%), Zürich (84%), Stockholm (81%), Zagreb (79%), Tirana (75%), Podgorica (73%) i Beograd (62%). Međutim, nalazi iz Sarajeva nisu iznimka u europskom kontekstu s obzirom na to da postoje i urbane sredine sa znatno nižim razinama percipirane sigurnosti, poput Rima (37%), Atene (40%), Napulja (43%), Istanbula (44%) i Sofije (48%), prema podacima Survey on the Quality of Life in European Cities (6th edition) iz 2023. godine.

Podaci upućuju na to da percepcija sigurnosti znatno varira među gradovima, pri čemu se razlike često ne objašnjavaju samo kriminalitetom, nego i urbanom strukturom, kvalitetom institucija, ekonomskim stresorima, političkom stabilnošću, razinom socijalnog kapitala i općom javnom atmosferom. U tom se smislu Kanton Sarajevo može promatrati kao grad umjerenog rizika u percepciji građana, gdje sigurnosna slika nije ni izrazito pozitivna ni izrazito negativna, ali je dovoljno polarizirana da predstavlja relevantan društveni i institucionalni izazov.

Nalazi ANOVA analize dodatno upućuju na to da dob kao sociodemografska varijabla nema statistički značajan utjecaj na osjećaj sigurnosti. To je važno jer dovodi u pitanje čestu pretpostavku da starije osobe nužno iskazuju viši stupanj straha i nesigurnosti. U kontekstu Kantona Sarajevo čini se da se percepcija sigurnosti formira na temelju širih društvenih i prostornih čimbenika koji djeluju relativno jednako na različite dobne skupine, što potvrđuje potrebu da se sigurnosne politike ne usmjeravaju samo prema ranjivim dobnim kategorijama, nego prema lokalnim karakteristikama prostora i kvaliteti institucionalnog odgovora.

Također, iako su deskriptivno uočljive razlike među općinama, ANOVA nije potvrdila statistički značajne razlike ($p = 0,13$). Nalaz sugerira da administrativna pripadnost općini ne određuje osjećaj sigurnosti, nego da sigurnosnu percepciju vjerojatno oblikuju mikrolokalni čimbenici: neposredno okruženje stanovanja, urbanistička uređenost, prometni rizici, prisutnost policije, stupanj vandalizma i socijalna kohezija u zajednici. U praktičnom smislu rezultati upućuju na to da se politika sigurnosti u Kantonu Sarajevo mora temeljiti na lokalno ciljanim mjerama na razini naselja i mikrozona (tj. mjesnih zajednica), a ne samo na općinskim okvirima.

Općenito gledajući, rezultati potvrđuju da je sigurnost u Kantonu Sarajevo primarno društveno-perceptivni fenomen koji zahtijeva integriran pristup: kombinaciju formalnih mjera (kontrola kriminaliteta, prisutnost policije, učinkovitost institucija) i neformalnih čimbenika (urbanistički dizajn, socijalna kohezija, javna komunikacija, medijsko izvješćivanje) kako bi se smanjio jaz između objektivne sigurnosti i subjektivnog osjećaja sigurnosti građana.

5.2. Uloga policije u percepciji sigurnosti građana

Nalazi fokus grupa dodatno produbljuju razumijevanje polarizacije subjektivne sigurnosti upućujući na to da građani sigurnost ne procjenjuju samo prema prisutnosti ili odsutnosti kriminala, nego prema stupnju institucionalne zaštite i svakodnevnoj funkcionalnosti javnog reda. Sudionici rasprava fokus grupa naglašavaju potrebu promjene policijskog pristupa s modela koji je dominantno usmjeren na teška kaznena djela ka pristupu „sigurnosti u zajednici“ (*community safety/community policing*), gdje se veća važnost pridaje prevenciji, rješavanju manjih prekršaja, vidljivosti policije, upravljanju javnim prostorom i neposrednoj komunikaciji s građanima. Takva očekivanja reflektiraju nezadovoljstvo postojećim stanjem i percepciju da institucije nedovoljno odgovaraju na „male“, ali svakodnevno prisutne izvore nesigurnosti (npr. uznemiravanje, prometni rizici, narušavanje javnog reda). Sličan zaključak potvrđuju i kvantitativni rezultati ankete, prema kojima je više od polovine ispitanika nezadovoljno radom policije u svom naselju, pri čemu se najčešće ističu nedovoljna prisutnost policije, spora reakcija na incidente i loša komunikacija s građanima.

Iako su pojedini sektori, poput kriminalističke i prometne policije, ocijenjeni relativno pozitivno, opća administrativna neučinkovitost i nedostatak proaktivnog djelovanja umanjuju povjerenje u policiju, što se izravno odražava na subjektivni osjećaj sigurnosti. Nalazi upućuju na to da sigurnosne politike u Kantonu Sarajevo ne bi trebale biti ograničene na represivni odgovor i statističko praćenje kriminaliteta, nego zahtijevati jačanje preventivnog i partnerskog odnosa između policije i lokalne zajednice radi povećanja povjerenja i smanjenja percepcije nesigurnosti.

5.3. Ilidža – medijski konstruirana nesigurnost nasuprot lokalnom osjećaju kontrole i kohezije

Nalazi istraživanja za općinu Ilidža upućuju na zanimljiv i analitički vrijedan fenomen. Naime, u javnom i medijskom diskursu Ilidža se često predstavlja kao sigurnosno problematično područje – ponajviše zbog blizine migrantskog prihvatnog centra i učestalog povezivanja migracija s kriminalitetom – no ondašnji stanovnici u golemom postotku izražavaju osjećaj sigurnosti. Riječ je o tzv. jazu percepcije, odnosno razlici između dominantne vanjske slike prostora i stvarnog svakodnevnog iskustva građana.

U tom kontekstu naročito je relevantan koncept percipirane sigurnosti (*perceived safety*) koji naglašava da sigurnost u urbanim sredinama nije samo rezultat objektivnih pokazatelja (npr. statistike kriminaliteta), nego i subjektivne interpretacije okruženja. Percipirana sigurnost ovisi o doživljaju rizika, osobnim iskustvima, društvenim narativima te odnosu povjerenja i kohezije u zajednici. Drugim riječima, pojedinci procjenjuju sigurnost ne samo na osnovi „onoga što se dogodilo“, nego i „onoga što vjeruju da bi se moglo dogoditi“, kao i načina interpretiranja znakova u prostoru (ljudi, infrastruktura, rasvjeta, kontrola, prisutnost institucija).

Posebno važan čimbenik u stvaranju takve percepcije jest postojanje migrantskog kampa, koji često postaje „sigurnosni simbol“ u javnom diskursu. Mediji i društvene mreže nerijetko naglašavaju incidente, pri čemu se migranti u javnom prostoru predstavljaju kao homogena skupina i potencijalna prijetnja, što pridonosi sekuritizaciji migracija. Međutim, lokalno

stanovništvo Ilidže može imati drugačiji prag procjene rizika jer se svakodnevno kreće istim prostorom, posjeduje lokalno znanje o stvarnim sigurnosnim obrascima te prepoznaje razliku između stvarne opasnosti i medijski konstruirane prijetnje. Odatle proizlazi i mogućnost manjeg utjecaja medijskog narativa na građane koji su izravno uronjeni u svakodnevnicu tog prostora.

Kako bi se smanjio jaz između medijski konstruirane nesigurnosti i realnog lokalnog iskustva, u praksi bi bilo korisno razvijati sljedeće mjere:

1. stratešku komunikaciju institucija (policija/općina)
 - redovita lokalna izvješća o stanju sigurnosti
 - javne prezentacije trendova i transparentne informacije po naseljima
2. jačanje pristupa policije u zajednici
 - veća vidljivost policije
 - preventivno djelovanje i izravan kontakt građana s policijskim službenicima
3. medijsku profesionalizaciju i desenzacionalizaciju
 - izvješćivanje utemeljeno na podacima, uz izbjegavanje generalizacija
4. jačanje socijalne kohezije
 - lokalni programi zajedničkih aktivnosti
 - podrška integraciji i smanjenju stigme (posebno gdje postoji kamp/centar).

Osim navedenog, osjećaj sigurnosti u Ilidži može se objasniti i čimbenicima tolerancije i socijalne kohezije. U zajednicama s izraženim lokalnim identitetom, međusobnim poznavanjem stanovnika i relativno stabilnom društvenom mrežom, građani češće razvijaju osjećaj kontrole i predvidivosti, što izravno jača subjektivnu sigurnost. Tolerancija prema različitim skupinama i otpornost na stereotipove mogu biti povezani i s dugogodišnjim turističkim karakterom Ilidže, gdje je prisutnost „drugih“ (posjetitelja, turista, novih skupina stanovništva) dio svakodnevice te se automatski ne doživljava kao prijetnja. Stoga slučaj potvrđuje da se sigurnost mora promatrati kao kombinacija objektivne i subjektivne dimenzije, ali i da javne politike trebaju uvažavati lokalne specifičnosti. Pritom je važno spriječiti dugoročno medijsko stvaranje iskrivljene percepcije rizika, jer takav diskurs može voditi rastu nepovjerenja, socijalne distance, stigmatizacije migranata i polarizacije zajednice.

Razlika između dominantne medijske slike i stvarnog iskustva građana upućuje na fenomen tzv. percepcijske sigurnosti, gdje se osjećaj sigurnosti ne stvara isključivo na osnovi objektivnih indikatora (npr. kriminaliteta), nego na temelju interpretacije, simboličke poruke i društvenih narativa. U tom je smislu Ilidža važan primjer toga kako lokalno iskustvo može biti otpornije na generalizacije i stereotipove nastale u medijskom prostoru.

5.4. Percepcija sigurnosti prema spolu, dobi i socioekonomskom položaju

Iako statističke razlike prema spolu i dobi nisu potvrđene, deskriptivni obrasci sugeriraju potrebu da se lokalna sigurnost ne tretira kao univerzalna kategorija jednaka za sve građane. Nalaz da žene izražavaju viši stupanj subjektivne nesigurnosti uklapa se u međunarodno potvrđen fenomen *fear of crime*, koji ne proizlazi nužno iz realno veće viktimizacije, nego iz

percepcije ranjivosti i iskustava uznemiravanja u javnom prostoru (Ferraro, 1995; Pain, 2000; Sutton & Farrall, 2005). To je posebno važno za dobnu skupinu žena 26 – 35 godina koje su intenzivnije uključene u svakodnevnu urbanu mobilnost (posao, obitelj, javni prijevoz). Stoga preporuke politika trebaju uključiti rodno osjetljiv pristup sigurnosti: poboljšanje javne rasvjete, sigurniji javni prijevoz, fizičku uređenost prostora, veću vidljivost policije i ophodnje u večernjim satima (Pain, 2000; Ferraro, 1995). Time se sigurnost jača ne samo represivno, nego preventivno i „urbanistički“, čime se izravno utječe na percipiranu sigurnost građana.

Nalazi o snažnoj povezanosti socioekonomskog položaja i osjećaja sigurnosti jasno upućuju na to da se subjektivna sigurnost ne može analizirati odvojeno od socijalnih politika i ekonomskih nejednakosti. Ekonomska nesigurnost povećava osjećaj ranjivosti i osjetljivost na rizike, a posebno je indikativan rezultat da žene u najtežoj financijskoj situaciji imaju najnižu razinu osjećaja sigurnosti, što upućuje na višestruku ranjivost (UNDP, 2021). To ima izravne implikacije na javne politike: sigurnosne strategije Kantona Sarajevo i općina trebaju uključiti i komponente socijalne zaštite (podrška ranjivim kategorijama, dostupnost javnih servisa, pomoć žrtvama nasilja, programi prevencije nasilja i uznemiravanja) jer u suprotnom tvrde sigurnosne mjere neće dovesti do povećanog povjerenja i osjećaja sigurnosti u zajednici (Frčko *et al.*, 2020). Drugim riječima, istraživanje potvrđuje da se sigurnost u zajednici mora graditi integriranim politikom javne sigurnosti, odnosno na temelju policijskih, urbanističkih i socijalnih mjera istodobno.

6. ZAKLJUČAK

Rezultati istraživanja jasno potvrđuju da subjektivni osjećaj sigurnosti građana Kantona Sarajevo nije u neposrednoj vezi s objektivnim statističkim pokazateljima kriminaliteta, koji bilježe silazni trend. Time je potvrđena hipoteza H1, odnosno da ne postoji značajna korelacija između službenih podataka o kriminalitetu i percepcije sigurnosti među građanima. Proturječje upućuje na to da osjećaj sigurnosti nije isključivo rezultat realne razine kriminaliteta, nego složenog spleta psiholoških, društvenih i kontekstualnih čimbenika koji često ostaju izvan dometa službenih statistika.

Potvrda hipoteze H2 pokazuje da percepcija sigurnosti znatno varira ovisno o općini stanovanja. Općine poput Centra iskazuju višu razinu percipirane nesigurnosti u odnosu na općine kao što su Ilidža ili Vogošća, što naglašava važnost lokalnih urbanih karakteristika, gustoće naseljenosti, vidljivosti kriminala i kvalitete komunalne infrastrukture. Ti nalazi potvrđuju potrebu za decentraliziranim i teritorijalno prilagođenim sigurnosnim politikama.

Hipoteza H3 dodatno potvrđuje da niža razina povjerenja u institucije sigurnosti, posebno policiju, znatno korelira s većim osjećajem nesigurnosti. Kritički stavovi građana prema učinkovitosti, transparentnosti i dostupnosti policijskih struktura pridonose osjećaju ranjivosti i slabljenju institucionalnog legitimiteta. Analiza diskursa i iskustava građana, u skladu s hipotezom H4, upućuje na snažan utjecaj medijskih narativa na percepciju sigurnosti, pri čemu senzacionalističko izvješćivanje često dovodi do osjećaja stalne ugroženosti, neovisno o stvarnom stanju kriminaliteta. Konačno, potvrda hipoteze H5 pokazuje da subjektivni osjećaj nesigurnosti više ovisi o neposrednim individualnim i lokalnim iskustvima – poput loše rasvjete, buke, zapuštenih javnih prostora, prisutnosti problematičnih skupina i pojedinačnih incidenata – nego o općim statističkim pokazateljima.

Dobiveni rezultati u skladu su s nalazima brojnih regionalnih i europskih istraživanja, poput studija o *fear of crime* u državama Europske unije koje kontinuirano upućuju na lošu povezanost između stvarnog kriminaliteta i percipirane sigurnosti te naglašavaju ulogu povjerenja u institucije, medija i kvalitetu urbanog okruženja. Slični obrasci zabilježeni su i u istraživanjima provedenim u državama Zapadnog Balkana, gdje se percepcija sigurnosti često oblikuje na temelju svakodnevnih iskustava građana, a ne službenih statistika.

Na osnovi navedenog, preporuke za politiku i praksu trebaju biti višedimenzionalne. Ponajprije treba jačati povjerenje građana u policiju i druge sigurnosne institucije, i to transparentnim radom, vidljivijom prisutnošću policije u lokalnim zajednicama i razvojem modela policije u zajednici. Istodobno, poboljšanje lokalnih životnih uvjeta – bolja javna rasvjeta, uređenje javnih prostora i smanjenje urbane zapuštenosti – ključan je korak ka povećanju subjektivnog osjećaja sigurnosti. Dodatno, važno je poticati odgovorno i uravnoteženo medijsko izvješćivanje o sigurnosnim pitanjima kako bi se izbjegli nepotrebna dramtizacija i širenje straha među građanima.

Zaključno, istraživanje potvrđuje da sigurnost ne može biti shvaćena isključivo kao statistička kategorija, nego kao društveni fenomen koji zahtijeva integrirani pristup, u kojem se jednako uvažavaju objektivni pokazatelji kriminaliteta i subjektivne percepcije građana. Samo se takvim pristupom može doći do stvaranja osjećaja sigurnosti koji je istodobno realan, održiv i društveno legitiman.

LITERATURA

1. Bayley, D. H. (2005). *Changing the guard: Developing democratic policing abroad*, Oxford University Press.
2. Boers, K. (2003). *Crime, fear of crime and the operation of crime prevention*, in H. Kury (Ed.), *Fear of crime – punitivity: New developments in theory and research* (pp. 451–478). Universitätsverlag Brockmeyer.
3. Buklijaš, B. i Boban, M. (2010). *Istraživanje o percepcijama građana o stanju sigurnosti u Gradu Splitu*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu & Vijeće za prevenciju kriminaliteta Grada Splita, https://split.hr/DesktopModules/Bring2mind/DMX/API/Entries/Download?Command=Core_Download&EntryId=4067&PortalId=0&language=hr-HR (pristupljeno 10. 5. 2025.)
4. Cajner Mraović, I., Faber, V. i Volarević, G. (2003). *Strategija djelovanja: Policija u zajednici*, Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska akademija. https://mup.gov.hr/UserDocsImages/Strategija.pdf?utm_source=chatgpt.com (pristupljeno 16. 5. 2025.)
5. Crawford, A. (2009). *Situating crime prevention policies in comparative perspective*, in T. Newburn (Ed.), *Handbook of policing* (pp. 744–778). Routledge.
6. Ćurčić, P. S., & Nikolić, G. (2022). *Nasilje kao društveni fenomen*, *Kultura polisa*, 19(2), 1–18. <https://doi.org/10.51738/Kpolisa2022.19.2p.1cn> (pristupljeno 13. 6. 2025.)
7. Džihić, V. i Mujanović, J. (2019). *Bosnia and Herzegovina's silent crisis*, Friedrich Ebert Stiftung, <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/sarajevo/15662.pdf> (pristupljeno 5. 5. 2025.)
8. Eurostat. (2024). *Crime statistics*, *Statistics Explained*, European Commission. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Crime_statistics (pristupljeno 6. 5. 2025.)

9. European Commission – *Quality of Life in European Cities* (web stranica): https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/maps/quality-of-life_en (pristupljeno 6. 5. 2025.)
10. Ferraro, K. F. (1995). *Fear of crime: Interpreting victimization risk*, State University of New York Press.
11. Frčko, M., Solomun, D., i Miri, K. (2020). *Migracije i kriminalitet: Realnost i percepcija*. Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske, https://cpi.gov.hr/UserDocsImages/konferencije/IDVPS/VII/zbornik/MUP%20zbornik%20radova%207%20-%204%20Frcko.pdf?utm_source=chatgpt.com (pristupljeno 20. 6. 2025.)
12. Garland, D. (2001). *The culture of control: Crime and social order in contemporary society*, Oxford University Press. <https://books.google.com/books?id=7br8fY5E6PMC> (pristupljeno 16. 5. 2025.)
13. Glavina Jelaš, I., Karas, Ž. i Karlović, R. (2022). *Konstrukcija Skale percepcije i zadovoljstva policijom*, *Policija i sigurnost*, 31(3), 303–323, <https://hrcak.srce.hr/285046> (pristupljeno 23. 6. 2025.)
14. Haq, M. U. (1995). *Reflections on human development*, Oxford University Press.
15. Innes, M., & Roberts, C. (2008). *Reassurance policing, community perceptions, and social consequences*, *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 2(2), 151–163. <https://doi.org/10.1093/police/pan015> (pristupljeno 23. 6. 2025.)
16. Innes, M., & Roberts, C. (2008). *Reassurance policing, community intelligence and the co-production of neighbourhood order*, In T. Williamson (Ed.), *The handbook of knowledge based policing: Current conceptions and future directions* (pp. 241–262). Wiley Blackwell. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/book/10.1002/9781444308209> (pristupljeno 3. 5. 2025.)
17. Janković, L. (2018). *Percepcija sigurnosti i privatnosti na društvenim mrežama studenata Fakulteta političkih znanosti* [Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Fakultet političkih znanosti]. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:114:930630> (pristupljeno 4. 5. 2025.)
18. Jansson, C. (2019). *Factors important to street users' perceived safety on a main street* (Master's thesis, KTH Royal Institute of Technology). Stockholm, Sweden.
19. Kržalić, A. (2017). *Stavovi građana o policiji: Rezultati istraživanja javnog mnijenja za Bosnu i Hercegovinu*, Centar za sigurnosne studije, https://www.researchgate.net/publication/347987439_STAVOVI_GRADANA_O_POLICIJI_Rezultati_istrazivanja_javnog_mnijenja_za_Bosnu_i_Hercegovinu?utm_source=chatgpt.com (pristupljeno 27. 6. 2025.)
20. Kržalić, A. (2025). *Uvod u sigurnosne studije*. Univerzitet u Sarajevu – Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije.
21. Kržalić, Ar., & Kržalić, Ai. (2024). *Kriminalitet i sigurnost građana u Kantonu Sarajevo*. In *Proceedings* (pp. 311–327). Banja Luka, https://www.researchgate.net/publication/387743747_KRIMINALITET_I_SIGURNOST_GRADANA_U_KANTONU_SARAJEVO?utm_source=chatgpt.com (pristupljeno 27. 6. 2025.)
22. Megla, E. (2017). *Percepcija sigurnosti i kvalitete života građana Čakovca* [Diplomski rad, Sveučilište u Zagrebu, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet], <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:158:198281> (pristupljeno 31. 5. 2025.)
23. Morgan, R. (2000). *Community safety: The new moral order*, In G. Croall, L. Bell, & M. Levi (Eds.), *Criminal justice: Critical perspectives*. Sage, <https://scholar.google.com> (pristupljeno 31. 5. 2025.)

24. Pain, R. (2000). *Place, social relations and the fear of crime: A review*. *Progress in Human Geography*, 24(3), 365–387. <https://doi.org/10.1191/030913200701540474> (pristupljeno 31. 5. 2025.)
25. Roberg, R., Novak, K., & Cordner, G. (2004). *Police and society* (3rd ed.). Roxbury Publishing Company.
26. Skogan, W. G. (2006). Asymmetry in the impact of encounters with police. *Policing & Society*, 16(2), 99–126. <https://doi.org/10.1080/10439460600667991> (pristupljeno 5. 7. 2025.)
27. Sutton, R. M., & Farrall, S. (2005). *Gender, socially desirable responding and the fear of crime: Are women really more anxious about crime? British Journal of Criminology*, 45(2), 212–224. <https://doi.org/10.1093/bjc/azh084> (pristupljeno 5. 7. 2025.)
28. United Nations Development Programme (UNDP). (1994). *Human development report 1994: New dimensions of human security*, Oxford University Press. <https://hdr.undp.org/system/files/documents/hdr1994encomplete-nostats.pdf> (pristupljeno 14. 6. 2025.)
29. United Nations Development Programme. (2021). *Bosnia and Herzegovina country programme document 2021–2025*, UNDP. https://www.undp.org/bosnia-herzegovina/publications/country-programme-document-bosnia-and-herzegovina-2021-2025?utm_source=chatgpt.com (pristupljeno 14. 6. 2025.)
30. United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC). (2023). *Global study on homicide*, <https://www.unodc.org/unodc/en/data-and-analysis/global-study-on-homicide.html> (pristupljeno 14. 6. 2025.)
31. United Nations Office on Drugs and Crime. (2023). *Global study on homicide: Killing of children and young adults* (Booklet 6). United Nations. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/gsh/Booklet_6new.pdf (pristupljeno 14. 6. 2025.)
32. Žunec, O. (2006). *Goli život: Socijalne dimenzije sigurnosti*, Centar za međunarodne studije. <https://hrcak.srce.hr/18078> (pristupljeno 3. 5. 2025.)
33. *2023 Survey on the Quality of Life in European Cities (6th edition)*, Europska komisija – DG REGIO, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/reports/qol2023/2023_quality_life_european_cities_en.pdf?utm_source=chatgpt.com (pristupljeno 12. 7. 2025.)

Abstract

Armin Kržalić*, Muhamed Budimlić, Elmedin Muratbegović***, Sandra Kobajica Mišanović******

Citizens' Perceptions and Attitudes Toward Security in Sarajevo Canton

This study examines the perceptions and attitudes of citizens in Sarajevo Canton regarding security, with particular emphasis on the factors shaping the subjective sense of (in)security. The research adopts a mixed-methods approach, primarily focused on quantitative analysis of survey data collected from a representative sample of Sarajevo Canton residents, complemented by limited qualitative insights to contextualise the findings. The results indicate pronounced polarisation in citizens' perceptions of security, with a substantial proportion of respondents expressing feelings of insecurity despite stable or declining official crime statistics. Significant differences in perceived security were identified across municipalities, confirming the strong influence of local urban and social contexts. Furthermore, a strong association was observed between lower trust in security institutions, particularly the police, and higher perceptions of insecurity. The findings also highlight the significant role of media narratives and citizens' immediate everyday experiences in shaping perceptions of security. The practical implications of these findings point to the need for developing integrated, locally tailored security policies that, in addition to crime prevention, emphasise strengthening institutional trust, improving the quality of the urban environment, and systematically monitoring perceptions of security. The results are consistent with findings from regional and European studies on subjective security and the "fear of crime," which underscore the weak correlation between objective crime indicators and citizens' perceptions of security, thereby giving this study broader scientific and comparative relevance.

Keywords: security perception, subjective security, citizen attitudes, Sarajevo Canton, public safety.

* Associate Professor Armin Kržalić, PhD, Department of Security Studies, University of Sarajevo – Faculty of Criminalistics, Criminology and Security Studies, Bosnia and Herzegovina.

** Full Professor Muhamed Budimlić, PhD, the Department of Criminology, University of Sarajevo – Faculty of Criminalistics, Criminology and Security Studies, Bosnia and Herzegovina.

*** Full Professor Elmedin Muratbegović, PhD, Department of Criminology, University of Sarajevo – Faculty of Criminalistics, Criminology and Security Studies, Bosnia and Herzegovina.

**** Assistant Professor Sandra Kobajica Mišanović, PhD, Department of Criminology, University of Sarajevo – Faculty of Criminalistics, Criminology and Security Studies, Bosnia and Herzegovina.